

N:o 14.

Ank. till Riksd. Kansli den 14 Mars 1884, kl. 3 e. m.

*Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 7,
öfver Herr J. G. Janssons motion om skrifvelse till
Kongl. Maj:t i fråga om ändring i gällande bestämmel-
ser angående lotsverket och fyr- och båkafigifterna.*

Uti en inom Andra Kammarerna väckt och till detta Utskott hänvisad motion, N:o 135, har Herr *J. G. Jansson* föreslagit, att Riksdagen ville besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t derom, att lotsverket må blifva likställigt med post- och telegrafverken, att ej några skatter utan Riksdagens hörande måtte påläggas den sjöfartsidkande befolkningen, samt att alla öppna fartyg, lika som tillföre, blifva fria från fyr- och båkafigifter, äfvensom att Kongl. Maj:t täcktes till en kommande Riksdag framlägga utförligt förslag i här åsyftade riktning, och har motionären derjemte, utan att derom ifrågasätta någon skrifvelses aflåtande till Kongl. Maj:t, anhållit, att fyr- och båkafigifterna betydligt nedsättas och blifva så afpassade, att med de från sjöfarten influtna medlen de af Riksdagen för densamma nödiga ansedda behof kunna bestridas.

Såsom skäl för denna sin framställning har motionären hufvudsakligast anført, att den sjöfartsidkande befolkningen blifvit försatt i den bekymmersammaste belägenhet genom tryckta konjunkturer, som till stor

del föranledts af de år efter år verkställda experimenten med nya författningars utfärdande angående lots-, fyr- och båkafgifter, hvilka enligt motionärens mening utgjorde en utan Riksdagens hörande, en del af svenska folket pålagd, ganska orättvist tryckande beskattning, som efter hand i oerhörd grad stegrats, hvilket af motionären bestyrkts dermed, att fyr- och båkmedlen, som år 1880 utgjorde 1,191,474 kronor, år 1883 stigit till 1,504,014 kronor, under det att fartygens antal minskats och en del mindre fartyg genom nya mättningsmetoder fått nära dubbelt så stor afgiftspliktig dräktighet, hvarjemte, och då lotsverkets berättelse icke lemnade redogörelse för »hela uppbördssumman», motionären ansett Riksdagen borde taga en noggrannare vård om detta verks förvaltning, hvarföre motionären anhållit, att lotsverket måtte blifva likställigt med post- och telegrafverken, samt att fyr- och båkafgifterna, hvarifrån alla öppna fartyg borde befrias, skulle betydligt nedsättas och efter sjöfartens behof afpassas.

Frågan om lotsverkets likställighet med post- och telegrafverken i hvad angår kontrollen öfver dess förvaltning, var vid sistlidne riksdag föremål för motion af annan motionär, och för så vidt detta önskningsmåls ernående är med Herr Janssons förenämnda motion afsedt, så torde Utskottet beträffande denna del af motionen få hänvisa till den utförligare utredning derom, som återfinnes i Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts vid sistlidne riksdag afgifna Utlåtande, N:o 13, och med stöd af denna utredning allenast erinra derom, att fastän det af Kongl. Maj:t vid 1882 års riksdag framlagda förslag till stater för Lotsstyrelsen och lotsverket, om hvilkas framläggande 1877 års Riksdag gjort underdånig framställning, icke vann Riksdagens godkännande, så äro dock Lotsstyrelsen och lotsverket i hvad angår kontrollen öfver dess förvaltning fullt likställa med post- och telegrafverken, enär förenämnda förvaltning, liksom dessa och öfriga statens embetsverks, är underkastad granskning af så väl Kamrarrätten som Riksdagens revisorer, hvilka säkerligen icke underlåtit tillse, att »hela uppbördssumman» blifvit af Lotsstyrelsen vederbörligen redovisad.

Genom en sammanställning af motionärens yrkande om en skrivelser aflåtande till Kongl. Maj:t, i syftning att ej några skatter utan Riksdagens hörande måtte påläggas den sjöfartsidkande befolkningen, med hans derjemte gjorda anhållan, att fyr- och båkafgifterna må betydligt ned-

sättas och blifva så afpassade, att med de från sjöfarten influtna medlen de af Riksdagen för densamma nödiga ansedda behof kunna bestridas, har Utskottet trott sig finna, att motionären dermed åsyftat:

att fyr- och båkafgifter, som motionären synes anse ega natur af skatt, hädanefter ej må utan Riksdagens hörande påläggas;

att beloppet af denna afgift må betydligt nedsättas och afpassas efter sjöfartens behof af säkerhetsanstalter; och

att detta behof bör af Riksdagen pröfvas, hvarvid bör tillses, att dessa behof må kunna med de från sjöfarten influtna medlen bestridas.

Att fyr- och båkafgiften för närvarande icke är af *skatts* natur, framgår oförtydligt af § 3 ansvarighetslagen för Statsrådets ledamöter, hvilka deruti förbjudas »tillstyrka Konungen att vidtaga sådant steg, hvilket uppenbarligen är stridande emot Regeringsformens bokstafliga föreskrift uti 57 § rörande Rikets Ständers beskattningsrätt, uti 60 § till förhöjande af den bevillning Rikets Ständer sig åtagit, eller af sådane artiklar, hvilka i densamma till bevillning räknas, allt sådant till förhöjande af kronans inkomster; dock härunder icke begripne sådane i denne 60 § ej omnämnda afgifter, hvilkas föremål äro inrättningar till enskildes gemensamma nytta och bekvämlighet, såsom båk-, bro-, färg- och andra afgifter af dylik beskaffenhet».

Afgifter, som utgå såsom ersättning för begagnande af allmänna anstalter, hvilka man efter godtfinnande kan anlita eller icke, torde icke kunna betraktas såsom skatter, utan såsom omedelbar ersättning för erhållen tjänst. Sådana anstalter kunna lika väl tillhöra enskild person, kommun eller korporation som staten, och då statens allmänna inrättningar af alla slag stå under Konungens styrelse och förvaltning, så tillhör det ock Konungen, som på grund af sin ekonomiska lagstiftningsmakt eger att ensam ordna deras verksamhet, att bestämma afgifterna för deras begagnande, der ej särskilda lagar, i hvilkas stiftande Riksdagen deltagit, eller uttryckliga grundlagsbud, såsom i fråga om postmedlen, eller den omständigheten, att Riksdagen deltagit i någon viss allmän inrättnings grundande och dervid förbehållit sig rätt att deltaga i bestämmandet af afgiften för dess begagnande, föranleder till undantag från nämnda allmänna regel. Om för sådan allmän anstalt utgående afgift skulle få karakter af skatt, som ej utan Riksdagens hörande får påläggas, eller af bevillning, som icke utan Riksdagens samtycke kan förhöjas, så synes deraf följa, att denna afgift skulle kunna liksom andra skatter (t. ex. lastpenningarna) och bevillningar till statens allmänna behof användas, men då, såsom fallet är med fyr- och båkafgifterna, denna allmänna af-

gift är afsedd till bestridande af kostnaderna för till sjöfartens nytta och säkerhet gjorda anstalter, så vill det synas vara af nästan obestridligt intresse för sjöfarten, att denna afgift i nämnda hänseende får bibehålla sin nuvarande karakter och sålunda blifver uteslutande till sjöfartens nytta använd.

Sträfvandet till en *betydlig* nedsättning i fyr- och båk-afgiftens nuvarande belopp ligger, enligt Utskottets förmenande, för närvarande icke inom möjlighetens område, så vida icke utgifterna för Lotsstyrelsen och lotsverket kunna i någon betydlig mån nedbringas, eller emot nedsättningen svarande statsanslag till fyr- och båkinrättningen anskaffas.

Utskottet är icke i tillfälle att bedöma, om och i hvad mån utgifterna för Lotsstyrelsen och lotsverket skulle kunna i någon betydande mån nedsättas utan åsidosättande af de förpligtelser vi måste anses hafva gent emot vår egen sjöfarts och andra sjöfarande nationers berättigade anspråk på nödiga säkerhetsanstalter utefter våra kuster. Att, innan erforderlig utredning derom skett, bygga på detta vilkor för den påyrkade nedsättningen, kan emellertid icke vara tillrådligt.

Anspråket på någon hjälp från det allmännas sida för våra sjö-kommunikationers tillgodoseende kunde till äfventyrs icke anses vara alldeles oberättigadt, då man ser hvilka uppoffringar staten ansett sig böra göra för samfärdseln till lands. Enligt senaste revisionsberättelser har till statens och enskilda jernvägsanläggningar samt till konvertering af för jernvägsbyggnader upptagna lån anvisats nära 340 millioner. Dessa jernvägar lemnade år 1880 en bruttoinkomst af 32,509,084 kronor, och samma år utgjorde, enligt konsulernes berättelser, bruttofrakterna för den *utrikes* sjöfarten, som lemnade sysselsättning till mer än 20,000 personer, 36,577,399 kronor, d. v. s. för svenska fartygs fart emellan Sverige och utlandet och utrikes orter emellan. Såsom ett bidrag till denna närings betydelse för landet och statsverket kan ock nämnas, att, enligt tullkomiténs betänkande, sjöfartsnäringen år 1878 utgjort bevillning för en till 5,656,300 kronor uppskattad inkomst, under det att denna näring såsom *skatt* till staten derjemte utgjort i lastpenningar vid pass 500,000 kronor. Då Riksdagen emellertid vid flera tillfällen afböjt gjorda framställningar om anslag till föreslagna säkerhetsanstalter för sjöfartens behof under hänvisning till de tillgångar, som genom fyr- och båkmedlen erhållas, så saknas för närvarande anledning dertill, att någon nedsättning i fyr- och båkafgiften på sådant sätt skulle kunna beredas.

Deremot, och då enligt statsverkspropositionerna för åren 1884 och

1885 fyr- och båkmedlen bland statsverkets inkomster upptagits till 1,200,000 kronor, som sålunda kunna anses vara det belopp, som afregeringen anses erforderligt för fyr- och båkinrättningens uppehållande, men uppbörden visat sig uppgå till högre belopp, så synes någon nedsättning af denna anledning möjlig.

Enligt Generaltullstyrelsens sammandrag af tullverkets uppbörd under 1883 och de fem nästföregående åren hafva fyr- och båkmedlen utgjort brutto

år 1878	kronor	1,063,568:37
» 1879	»	1,096,690:86
» 1880	»	1,191,473:88
» 1881	»	1,314,180:06
» 1882	»	1,504,014:05
» 1883	»	1,510,853:70

Genom kungörelse den 9 November sistlidna år har ock Kongl. Maj:t, såsom Utskottet har anledning antaga, för att efter behovet afpassa fyr- och båkafgifterna, nedsatt samtliga dessa afgifter med 10 procent. Att någon ytterligare nedsättning deri under nuvarande förhållanden skulle kunna utan olägenhet för det allmänna beredas, har icke af motionären blifvit ådagalagdt, och någon närmare utredning deröfver är Utskottet icke i tillfälle att framlägga.

I fråga om de hufvudsakligaste vexlingar, som fyr- och båkafgifterna i senare tider undergått, har Utskottet ansett sig böra här göra några erinringar.

Enligt 1862 års lotsförordning voro fyr- och båkafgifterna sålunda bestämda:

för *utrikes* fart med last:

50 öre per läst (= 26,67 öre per ton) — särskildt för utgåendet och inkommandet;

för *inrikes* fart med last:

däckadt fartyg: 16 öre per läst (= 8,54 per ton),

odäckadt fartyg: 4 öre per läst (= 2 öre per ton),

för barlastadt fartyg: half afgift.

Från 1870 års början blef inrikes sjöfarten jemlikt Kongl. kungörelsen den 28 September 1869 från fyr- och båkafgift »tills vidare» befriad, hvilket fortfor till den 1 April 1881.

Enligt Kongl. kungörelsen den 5 Juni 1874 skulle utgöras så väl vid inkommandet som utgåendet

för *utrikes* fart:

lastadt segelfartyg: 26 öre per ton,

lastadt ångfartyg: 18 öre per ton,

barlastadt fartyg: respektive 13 och 9 öre per ton,

men derjemte befriades fartyg från vidare afgift för *månaden*, om full afgift för *en* gång inkommande och *en* gång utgående erlades, samt för *året*, om *fem* dylika dubbla afgifter erlades.

Den 26 Januari 1877 höjdes afgiften för alla lastade fartyg i *utrikes* fart, så väl inkommande som utgående, till 30 öre per ton och för barlastadt till 15 öre, i sammanhang hvarmed dock *lotsfrihet* medgafs för tätare resor.

Den 15 Februari 1881 bestämdes afgiften för fartyg, som från *utrikes* ort ankommer och dit afgår:

lastadt ångfartyg: 25 öre per ton,

lastadt segelfartyg: 30 öre per ton,

barlastadt fartyg: 15 öre per ton

med vissa lättnader för tätare resor.

För *inrikes* fartyg skulle gälla för

ångfartyg: 25 öre per ton i månaden,

segelfartyg: 30 öre per ton om året,

hvarjemte *fullständig lotsfrihet* medgafs.

Den 17 November 1882 bestämdes afgiften för fartyg, som ankommer från eller afgår till *utrikes* ort

lastadt fartyg: 30 öre per ton,

barlastadt fartyg: 15 öre per ton,

intill dess fartyget erlagt afgift 4 gånger, då afgiften skulle nedsättas till respektive 20 och 10 öre, hvarjemte fartyg, som 2 gånger erlagt afgift i en månad, från vidare afgifts erläggande i samma månad befriades.

För *inrikes* gående ångfartyg bestämdes månadsavgift efter en graderad skala, hvarigenom afgiften något reducerats, och för segelfartyg sattes afgiften till 30 öre per ton om året.

Den 9 November 1883 nedsattes, såsom förut omnämnts, alla fyr- och båkafgifter med 10 procent.

Häraf torde kunna erhållas någon ledning för bedömandet af frågan, om och i hvad mån fyr- och båkafgifterna, såsom motionären ansett, i oerhörd grad stegrats.

För att åskådliggöra hvad inverkan särskildt återinförandet af fyr- och båkaafgiften för *inrikes* fartyg haft å bruttoinkomstens stegring under de senare åren, får Utskottet upplysa, att denna afgift af inrikes fartyg utgjort under

år 1881.....	kr. 83,728
» 1882.....	» 78,093
» 1883.....	» 49,480.

Enligt en Utskottet från Fyringeniörskontoret meddelad uppgift, har kostnaden för den inre sjöfartens säkerhetsanstalter utgjort under

år 1882.....	kr. 82,347
» 1883.....	» 143,007.

Häraf synes det framgå, att den *utrikes* sjöfarten fortfarande bär en del af kostnaderna för *inrikes* sjöfartens säkerhetsanstalter, äfvensom att det är denna *utrikes* sjöfart, som hufvudsakligen bär kostnaderna för Lotsstyrelsen och lotsverket i sin helhet. Motionären har ock framställt anspråk derpå, att sjöfartens (= Lotsstyrelsens och lotsverkets?) behof bör af Riksdagen pröfvas, och hvarvid bör tillses, att dessa behof må kunna med de från sjöfarten (= fyr- och båkaafgifterna?) influtna medlen bestridas.

Ett liknande yrkande gjordes vid nästlidna års riksdag af annan motionär, och afgaf Andra Kammarens Tillfälliga Utskott (N:o 2) deröfver följande yttrande:

»Vidkommande åter motionärens förslag om en Riksdagens granskning understäld stat för Lotsstyrelsen och lotsverket m. m. är att märka, det redan 1877 års Riksdag uti underdånig skrifvelse (N:o 51) framhållit önskvärdheten deraf, samt att i följd af detta Riksdagens uttalande Kongl. Maj:t till 1882 års Riksdags pröfning framlagt en uti nådiga propositionen (N:o 1) angående statsverkets tillstånd och behof, under femte hufvudtiteln, 3:dje punkten, intagen stat för Lotsstyrelsen och lotsverket, som af Stats-Utskottet uti dess Utlåtande N:o 11, 3:dje punkten, tillstyrktes, men af Andra Kammaren och slutligen äfven vid gemensam votering afslogs. De skäl, som under diskussionen uti Andra Kammaren anfördes emot den förelagda statens godkännande, voro i korthet följande, nemligen: att pensioneringen af lotsverkets personal borde fortfarande utgå från amiralitetskrigsmanskassan och från nionde hufvudtiteln; att förslaget till staten ej vore tillräckligt utredt och ej grundadt på en för ändamålet tillsatt komités förberedande granskning; att de olika lönebeloppen, särskildt med hänsyn till fördelningen mellan fast lön och tjenstgöringspenningar, ej vore

på ett tillfredsställande sätt afpassade; att särskildt lönestaten syntes vara för högt tilltagen, hvilket förhållande, då medlen till densamma bestredes af sjöfarten, kunde varda för denna än mer betungande, i händelse af ytterligare försämrade konjunkturer; samt att det vore olägligt att slå fast den föreslagna lönestaten, då man ännu sväfvade i ovisshet om, huru tillämpningen af den med den 1 April 1882 i kraft trädande nya förordningen om skeppsmätning komme att inverka på sjöfarten.

Då nu af dessa skäl det sistnämnda redan bortfallit; då den lättnad i de sjöfarten tryckande bördorna, som bebådats uti den af Kongl. Maj:t innevarande riksdag uti särskild proposition (N:o 9) föreslagna nedsättningen i den under namn af lastpenningar utgående afgiften, syntes väsentligen minska den anförda farhågan för att sjöfarten skulle komma att för hårdt tryckas af den till lotsverket utgående fyr- och båkafgiften; samt då sålunda de skäl nu mer synas vara bortfallna, som skulle kunna antagas lägga något hinder i vägen för att Kongl. Maj:t i enlighet med Riksdagens år 1877 uttalade önskan skulle ånyo låta framlägga staten för Lotsstyrelsen och lotsverket, åtföljd af nödig utredning; så torde en förnyad skrifvelse i det af motionären antydda syfte nu vara hvarken lämplig eller af nöden, helst efter det Riksdagen så kort tid förut, som förra året, afslagit den af Kongl. Maj:t då framlagda staten för Lotsstyrelsen och lotsverket.»

Denna Utskottets mening synes ock hafva blifvit af Andra Kammar-
ren, efter votering, som utföll med 115 röster mot 26, godkänd.

Med stöd deraf och då de skäl, som af Utskottet sistlidna år anförts emot det då väckta förslaget om aflåtande af förnyad skrifvelse till Kongl. Maj:t i det här ifrågavarande syftet, till hufvudsaklig del fortfarande kunna anses ega giltighet, så anser sig Utskottet, som antager att regeringen snart å nyo för Riksdagen framlägger af nödig utredning beledsagade stater för Lotsstyrelsen och lotsverket, icke kunna understödja motionärens förslag derom, att förnyad underdånig framställning i sådan syftning bör redan denna riksdag aflåtas.

Beträffande slutligen motionärens förslag, att alla öppna fartyg måtte lika som tillförene blifva fria från fyr- och båkafgift, får Utskottet erinra:
att enligt 1862 års lotsförordning odäckade fartyg öfver 15 läster (= ungefär 28,8 tons) i fyr- och båkafgift erlade 4 öre per läst (= ungefär 2 öre per ton) för hvarje resa;

att all inrikes sjöfart från och med 1870 års ingång tills vidare från fyr- och båkafgifts erläggande befriades;

att, då genom 1881 års lotsförordning inrikes sjöfartens befrielse från fyr- och båkaavgift upphörde att vara gällande, så bestämdes dock dervid, att odäckade fartyg fortfarande skulle vara derifrån befriade; och

att äfven odäckade fartyg genom Kongl. kungörelsen den 17 November 1882 tillförbundos att erlägga fyr- och båkaavgift efter 30 öre per ton *om året*.

Så länge den till sjöfartens gagn och nytta anordnade fyr- och båkinrättningen skall med afgifter af sjöfartsrörelsen uppehållas, torde i regeln hvarje våra hamnar anlöpande fartyg böra utgöra sådana afgifter till belopp, som betingas af den fördel och nytta hvarje fartyg kan anses draga af nämnda inrättning.

Vid denna afgifts bestämmande torde i främsta rummet hänsyn böra tagas till fartygets verkliga dräktighet eller dess förmåga att rymma och bära last, hvilken förmåga, derest mätningssättet och sjelfva mätningen äro rigtiga, får sitt uttryck, vare sig fartyget är däckadt eller öppet, i det tontal, som är fartyget vid vederbörlig uppmätning åsatt. Från denna afgiftspligtighet äro emellertid för närvarande befriade alla fartyg, så däckade som öppna, hvilka icke öfverstiga 40 tons, och derigenom äro antagligen de flesta öppna fartyg redan nu fria.

Då nu syftet och ändamålet med skeppsmätningen varit att åstadkomma en rättvis fördelning de olika fartygen emellan af de efter deras dräktighet utgående umgälderna, så skulle de större öppna fartygens fullständiga befrielse från fyr- och båkaavgift, enligt Utskottets förmenande, innebära en orättvisa mot andra fartyg, som icke komme i åtnjutande af någon motsvarande förmån. Men, ehuru Utskottet sålunda anser, att de större öppna fartygen rättvisligen icke kunna från fyr- och båkaavgifts erläggande befrias, så har Utskottet likväl trots sig finna, att för sådana fartyg någon lindring i nämnda afgifter möjligen kan vara berättigad. Utskottet stöder denna sin mening derpå, att, enligt hvad till dess kändedom kommit, frågan om öppna fartygs afgiftspligtighet i hamnavgifter till Stockholms kommun nyligen så till vida varit föremål för pröfning af Kongl. Maj:t, att, enligt nådig resolution den 22 Juni sistlidna år, derom gjord framställning väl icke borde föranleda till någon ändring i gällande förordning om skeppsmätning eller instruktion för skeppsmätare, men att frågan om någon lämplig nedsättning i för öppna fartyg utgående afgifter skulle komma under öfvervägande i sammanhang med förekommande frågor om fastställande af taxor för hamn-, kanal- och dylika af sjöfarten efter fartygets dräktighet utgående afgifter. Om med hänsyn till det ringa

värdet af de laster, som de öppna fartygen vanligen föra, eller af andra giltiga skäl någon lindring i sådana fartygs afgifter till de kommunala säkerhets- och bekvämlighetsanstalterna för sjöfarten anses vara berättigad, så kan till äfventyrs samma skäl äfven böra verka till motsvarande lindring i dessa fartygs likartade bidrag till statens säkerhetsanstalter.

Om och i hvad mån i det senare hänseendet skäl för en lindrings beredande verkligen förefinnes är emellertid för närvarande icke utredt, och vid sådant förhållande kan åtminstone Utskottet icke förorda aflåtandet af underdånig framställning i syftning att i här ifrågavarande hänseende bereda en lindring, hvars begränsning Utskottet icke är i tillfälle att närmare angifva och motivera. Vederbörande målsmän för den här ifrågavarande sjöfarten, hvilka hos Kongl. Maj:t redan synas hafva vunnit gehör för sina berättigade anspråk på lindring i afgifterna för de *kommunala* anstalterna för sjöfarten, äro ju emellertid oförhindrade att efter befogenhet göra underdånig ansökan om en sådan lindring i afgifterna för *statens* säkerhetsanstalter, hvadan erforderlig rättelse i berörda hänseende utan Riksdagens mellankomst torde kunna beredas.

Med stöd af hvad sålunda blifvit af Utskottet anfördt, hemställes vördsamt,

att Herr J. G. Janssons förenämnda motion måtte lemnas utan afseende.

Stockholm den 7 Mars 1884.

På Utskottets vägnar:

AUG. BOKSTRÖM.